

משרד החינוך
המטה לחינוך אזרחי

מונז יצחק רבין
The Yitzhak Rabin Center

מה נזכור? איך נזכור?"

ערכה לציון יום הזיכרון ה-19 לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין

לפני 19 שנים, ביום שבת, י"ב בחשוון 4.11.1995, נרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין בתום עצרת תמיכה בתהליך השלום שהתקיימה בכיכר מלכי ישראל בתל אביב.

כדי לחרוט בזיכרון את דמותו של יצחק רבין, את פועלו ואת הירצחו נחקק בשנת 1997 חוק יום הזיכרון הקובע כי "יום הירצחו של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין יהיה יום זיכרון ממלכתי. יום זה יצוין במוסדות המדינה, במחנות צה"ל ובבתי הספר".

בהצעת החוק ישנה מחויבות לעסוק הן בזיכרון האיש והן בסוגיות שיוקדשו לחשיבות הדמוקרטיה ולסכנת האלימות לחברה ולמדינה.

הנצחת זכרו של יצחק רבין מחייבת התמודדות עם הרצח כאירוע מכונן בקורותיה של החברה הישראלית. לרצח יצחק רבין מקום משמעותי בעיצוב הזהות של החברה הישראלית, מפני שהוא בבחינת תמרור אזהרה לכולנו, עדות למה שעלול לקרות אם נאפשר למחלוקות לאיים על המרקם החברתי המשותף.

האירועים שפקדו את החברה הישראלית בחודשים האחרונים גילו את פניה היפים של החברה, על גילויי הסולידריות וההתנדבות, אך לצדם נחשפו תגובות קשות של חוסר סובלנות, גילויי גזענות ואלימות, עד כדי פגיעה בסדר הציבורי ובשלטון החוק. תופעות חמורות אלה, בדומה לגילויי ההסתה בתקופה שקדמה לרצח רבין, מחזקים את הצורך שלנו כחברה לשמור על גבולות השיח גם בעת מחלוקת ולא להידרדר כחברה למעשי אלימות קיצוניים המסכנים את קיומנו כמדינה יהודית ודמוקרטית.

ביום הזיכרון ה-19 ליצחק רבין בחרנו לעסוק בשאלות הקשורות בזיכרון אישי וקולקטיבי ובאופני עיצוב הזיכרון, בעזרת ערכת הפעילות המצורפת.

באמצעות ערכה זו נבקש לאפשר לתלמידים שנולדו שנים לאחר רצח יצחק רבין, להתוודע לדמותו ולפועלו וכן לדון בדרכים השונות שבהן ניתן לציון את יום הזיכרון הממלכתי ועל ידי כך, יהיו שותפים בבחירת הדגשים הרלבנטיים והאקטואליים.

הערכה כוללת שני מערכי פעילות, המותאמים לתלמידי בתי הספר היסודיים ולתלמידי בתי הספר העל-יסודיים. לכל מערך פעילות מצורפת כרזה חינוכית ההולמת את התכנים ואת הפעילויות המותאמים לגיל התלמידים וליכולותיהם הקוגניטיביות והרגשיות.

המערכים כוללים הצעות שונות וחלופות לפעילויות. המורה, על פי שיקול דעתו, יבחר את הפעילות המתאימה לתלמידיו.

פעילות לתלמידי כיתות א' – ג'

מטרת הפעילות:

לדון בסיפור חייו של יצחק רבין ולחדד חשיבה על יום הזיכרון ליצחק רבין:

1. מה זוכרים, למה זוכרים ואיך זוכרים?
2. מסגרת זמן: שיעור

שלב א': המורה יציג בפני התלמידים תמונות, מצגות ו/או חומרים ויזואליים המספרים את סיפור חייו של יצחק רבין (כילד, כנער, לוחם בפלמ"ח, המטכ"ל, שגריר, איש משפחה).

שלב ב': המורה יציג בפני התלמידים את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-19 ליצחק רבין, תוך שהוא מספר בעל פה על האיש ועל נסיבות הירצחו.

למורה: את התמונות, המצגות והחומרים הוויזואליים ניתן למצוא באינטרנט, באתר מרכז יצחק רבין וכן באמצעות פנייה לארכיון מרכז יצחק רבין

התלמידים יתבקשו לבדוק האם יש קשר בין התמונות שהוצגו בפתיחה לבין הכרזה, על בסיס השאלות הבאות:

1. מי היה יצחק רבין? אילו תפקידים הוא מילא?
2. האם יש דמיון / קשר בין התמונות לבין הכרזה? היכן הוא מתבטא?
3. איזה סיפור מספרת לנו הכרזה?
4. לפי הכרזה – מה אנחנו רוצים ו/או צריכים לזכור ביום הזיכרון ליצחק רבין?
5. האם לדעתך יש דברים אחרים שצריך לזכור ביום הזה והם אינם באים לידי ביטוי בכרזה?

לסיכום היחידה, יקריא המורה חלק משירו של בארי צימרמן "קדיש לראש הממשלה שמת" ויאמר: יום הזיכרון ליצחק רבין, שחל מדי שנה בסתיו, הוא ההזדמנות שלנו לזכור ולהזכיר אדם ששירת את מדינת ישראל לאורך כל חייו. זו ההזדמנות שלנו לבטא את הכאב על מותו ולהפיח בדמותו רוח חיים באמצעות הסיפורים עליו ועל תרומתו למדינת ישראל.

קדיש לראש ממשלה שנרצח / מאת בארי צימרמן

מדי שנה מתרחק בשנה שלמה הלילה בו נרצח יצחק רבין
לפני שנה זה היה קרוב יותר
ובשנה הבאה זה יהיה רחוק יותר
ולכן הכאב של השנה שונה מזה של השנה שעברה
וגם הכאב של השנה הבאה יהיה שונה
ועכשיו הכאב של עכשיו

ושוב סתיו, ושוב אנו זוכרים את יצחק המית
וכל עוד נזכר הוא לא ימות באמת.

פעילות לתלמידי כיתות ד' – ו'

- מטרת הפעילות: לדון בסיפור חייו של יצחק רבין ולחדד חשיבה על יום הזיכרון ליצחק רבין: מה זוכרים, למה זוכרים ואיך זוכרים?
- מסגרת זמן: שני שיעורים נפרדים + שאלון קצר עבור בני משפחתם של התלמידים (ראה/י כרטיסיית שאלון: "בעקבות הזיכרון")

שיעור ראשון:

שלב א': המורה יציג בפני התלמידים תמונות, מצגות ו/או חומרים ויזואליים המספרים את סיפור חייו של יצחק רבין (כילד, כנער, לוחם בפלמ"ח, רמטכ"ל, שגריר, איש משפחה).
(למורה: את התמונות, המצגות והחומרים הוויזואליים ניתן למצוא באינטרנט, באתר מרכז יצחק רבין וכן באמצעות פנייה לארכיון מרכז יצחק רבין).

שלב ב': המורה יציג בפני התלמידים את הכרזה שעוצבה לציון יום הזיכרון ה-19 ליצחק רבין, תוך שהוא מספר בעל פה על האיש ועל נסיבות הירצחו.

התלמידים יתבקשו לבדוק האם יש קשר בין התמונות (או המצגת) שהוצגו בפתיחה לבין הכרזה, על בסיס השאלות הבאות:

- מי היה יצחק רבין? אילו תפקידים הוא מילא?
- האם אתם מזהים קשר בין התמונות לבין הכרזה? כיצד הוא בא לידי ביטוי?
- מה רואים בכרזה? איזה סיפור היא מספרת?
- אילו מחשבות או רגשות מעוררת בכם הכרזה?
- לפי הכרזה – מה אנחנו רוצים ו/או צריכים לזכור ביום הזיכרון ליצחק רבין?
- האם לדעתך יש דברים אחרים שצריך לזכור ביום הזה והם אינם באים לידי ביטוי בכרזה?
- האם לדעתכם הכרזה מתאימה לציון את יום הזיכרון השנתי ליצחק רבין? מדוע?
- מדוע מופיעים בתחתית הכרזה שני תאריכים מקבילים? "ב בחשוון ו – 11.4.11?
- מדוע מופיע בתחתית הכרזה כיתוב בשפה הערבית? (למורה: כאן יש להתייחס לשני היבטים חשובים: השפה הערבית היא שפה רשמית במדינת ישראל, יצחק רבין היה ראש הממשלה של כללי אזרחי ישראל – יהודים וערבים גם יחד. מותו נוגע לכולנו).
- איזו כותרת הייתם נותנים לכרזה? מדוע?

לסיכום היחידה, יציג המורה את המצגת "אבני דרך" שהופקה על ידי מרכז יצחק רבין, המתארת את סיפור חייו של יצחק רבין ויאמר: יום הזיכרון ליצחק רבין, שחל מדי שנה בתאריך י"ב בחשוון, הוא ההזדמנות שלנו לזכור ולהזכיר אדם ששירת את מדינת ישראל לאורך כל חייו. זו ההזדמנות שלנו לבטא את הכאב על מותו ולהפיח בדמותו רוח חיים באמצעות הסיפורים עליו ועל תרומתו למדינת ישראל.

מטלת בית:

המורה ינחה את התלמידים לראיין את אחד מבני ביתם (רצוי את אחד מההורים) על בסיס הכרטיסייה המוצגת מטה. המורה יסביר לתלמידים כי תוצרי הראיון ישמשו אותם להמשך דיון בנושא.
להלן קישור למצגת אבני דרך (המצויה בדף הבית של אתר מרכז יצחק רבין):

<http://www.rabincenter.org.il/Web/He/Default.aspx>

"בעקבות הזיכרון" (מטלת בית):

- נסה/י להיזכר בהודעה על הירצחו של יצחק רבין. תאר/י בכמה משפטים את הסיטואציה. מה חשתי/ חשבת כששמעת על הרצח?
- השלם את המשפט: "יצחק רבין היה (א) _____, (ב) _____ (ג) _____"

שיעור שני**שלב א':**

(במליאה) מה נזכור אודות יצחק רבין?

1. המורה יבקש מהתלמידים להציג את התשובות שהשיבו הוריהם.
2. המורה ינהל דיון אודות הדמיון / השוני בין תשובותיהם של ההורים לבין הדיון שהיה בכיתה בשיעור הקודם וכן אודות השוני בין תשובות ההורים (במידה ונמצא כזה).

שלב ב':**איך נזכור את יצחק רבין? (עבודה בקבוצות פעילות)**

למורה: הכרטיסייה "איך נזכור את יצחק רבין?" ותעבוד על פיה, בתום העבודה תבחר הקבוצה ותלמיד שיציג העבודה הקבוצתית בפני המליאה

איך נזכור את יצחק רבין?**1. השלימו כקבוצה את המשפט הבא:**

יצחק רבין היה " (1) _____ ,

(2) _____ (3) _____ " .

2. מדוע אנו מציינים מדי שנה את יום הזיכרון ליצחק רבין?

3. כיצד הייתם ממליצים להנהלת בית הספר לציון את יום הזיכרון ליצחק רבין?

שלב ג':**עיבוד רשמים (במליאה)**

במהלך הצגת העבודה הקבוצתית יברר המורה:

1. האם היה לכם קל להגיע לתשובות הקבוצתיות?
2. האם הייתה שאלה / הנחייה ש"גררה" ויכוחים? מדוע לדעתכם התעורר הוויכוח דווקא בשאלה זו?

איך בסופו של דבר התקבלה ההחלטה הקבוצתית? (הכרעת רוב ? / הגרלה ?)

סיכום

שנתיים אחרי שנרצח יצחק רבין, חוקקה כנסת ישראל חוק שלפיו יום הירצחו של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין יהיה יום זיכרון ממלכתי, שיצוין במוסדות המדינה, במחנות צה"ל ובבתי הספר.

יצחק רבין שירת את מדינת ישראל לאורך כל חייו. אפשר לומר כי הוא חי את ההיסטוריה של מדינת ישראל - את מאבקה לעצמאות, את מלחמות ההשרדות שלה, את מאבקה למען השלום, והיה תמיד בקו החזית.

מסע חייו של יצחק רבין נגדע במהלך כהונתו כראש ממשלה, עקב מחלוקת פוליטית שהוכרעה באלימות. יום הזיכרון ליצחק רבין היווה ומהווה תמרור אזהרה עבור החברה הישראלית בכך שהוא מחדד את הסכנות הטמונות באלימות ואת הצורך ב"כללי משחק" דמוקרטיים (הכרעת רוב תוך התחשבות בזכויות המיעוט, עליונותו של שלטון החוק, הסכמיות, בחירות וכיו"ב).

גם אם אופן ההנצחה אינו ברור ואינו אחיד ממקום למקום, גם אם אין הסכמה על התשובות לשאלות "מה עלינו לזכור ואיך עלינו להזכיר" את יצחק רבין, עצם הדיונים אודות יצחק רבין ואודות הזיכרון, חשובים מאוד ומחיים את זכרו בלבנו.

למורה: מומלץ לסכם את הפעילות כולה בהקראת השיר "קדיש לראש ממשלה שנרצח"

נספח

קדיש לראש ממשלה שנרצח

מאת בארי צימרמן

מדי שנה מתרחק בשנה שלמה הלילה בו נרצח יצחק רבין
לפני שנה זה היה קרוב יותר
ובשנה הבאה זה יהיה רחוק יותר
ולכן הכאב של השנה שונה מזה של השנה שעברה
וגם הכאב של השנה הבאה יהיה שונה
ועכשיו הכאב של עכשיו

מה הוא הכאב הזה?
הרי רבים מתו ורבים ימותו
מהם שהכרנו ומהם שלא הכרנו, שיהבנו ושלא יהבנו
וכל אחד יקר ליקיריו וזכור לזוכריו
וכל אחד הוא עולם מלא של אדם
ולכל אחד נפש וגוף פנים ודם

והדם של ראש הממשלה שנרצח הולך ומתרחק עם השנים
ומדי שנה, בסתו, אנחנו מחזירים אותו אלינו
את אחינו יצחק, הרצוח, המטל בכך הלב
ואין בידינו להחיותו אלא לזכרו בלבד
שעמד בראשנו ויצא בראש צבאותינו
והיה בנאי גדול של עצמאותנו
ואחד משלנו רצח את ראש הממשלה שלנו
קם על אחינו יצחק
בשניה, ברע, בנימוקי תועבה

ואני, אנה אני בא

ושוב סתו, ושוב אנו זוכרים את יצחק המת
וכל עוד נזכר הוא לא ימות באמת.